

Kreativitet vs. Innovation i en pædagogisk praksis

Troels Simonsen

Nanna Agger Knudsen

Stud.mag. i Læring og Forandringsprocesser
Institut for Uddannelse, Læring og Filosofi
Aalborg Universitet

Abstract

Denne artikel tager udgangspunkt i begrebet innovation og den innovationspædagogiske praksis, som føres på social- og sundhedsskolerne. Med denne artikel ønsker vi at diskutere, hvorvidt begrebet innovation bør overføres til en uddannelsesinstitution som social- og sundhedsskolen, hvor man uddanner personale til den offentlige sektor. Innovation kan associeres til produktudvikling og markedsføring af et produkt, som ikke er egenskaber, som den offentlige sektor efterspørger. I stedet vil vi diskutere, hvorvidt et begreb som kreativitet vil være mere hensigtsmæssigt at bruge i konteksten, da det ofte bruges synonymt med innovation, dog uden at tage afsæt i en teknokapitalistisk forståelse.

En økonomisk presset offentlig sektor

Den offentlige sektor står i de kommende år over for en række udfordringer, da der bliver flere ældre og færre i den arbejdsdygtige alder. Kommunernes Landsforening (KL) beskriver i rapporten "Nye ældre, nye muligheder" (Kommunernes Landsforening 2010, s. 2) at allerede om ti år, så vil antallet af ældre være vokset med 30 pct., og i samme periode vil mere end 1/3 af de nuværende på arbejdsmarkedet være gået på pension. Derfor opfordrer KL til, at der skal tænkes nyt, hvis vi vil beholde det velfærdssamfund, som vi har i dag. Samtidig bliver det at være nytænkende og at kunne omsætte nytænkning til værdi beskrevet gennem Globaliseringsrådet i 2006, som afgørende for Danmarks konkurrencekraft:

"Vores evne til løbende at udvikle, producere og markedsføre nye varer og ydelser er afgørende for Danmarks konkurrencekraft. Overalt i samfundet skal vi være innovative og omsætte nytænkning til værdi. Det gælder både i virksomhederne og i den offentlige sektor (...)" (Statsministeriet 2006).

Senest er der kommet en rapport fra Undervisningsministeriet i 2013: "Kompetencer til social innovation" (New Insight 2013), som indledes med en kobling mellem den demografiske udvikling, hvor vi får flere ældre, og omfanget af borgernære opgaver vokser, mens ressourcerne er begrænsede. Det betyder, at der skal leveres mere velfærd for færre midler, hvorfor den offentlige sektor må øge produktiviteten. Derfor ønskes det fra Undervisningsministeriets side, at blandt andet social- og sundhedsassistenterne skal udvikle kompetencer til at tænke nyt og forandre eksisterende praksis. Rapporten konkluderer, at kompetencer til social innovation kan være med til at forbedre kvaliteten og effektiviteten i de offentlige services og opfordrer social- og sundhedsskolerne til at fokusere på at udvikle innovative kompetencer hos deres

elever (New Insight 2013, s. 3). Dette hænger sammen med, at begrebet innovation er forbundet med en positivisme, hvor nytænkning og brud med vantetænkning forventes at være med til at effektivisere og spare penge i en presset offentlig sektor (Sørensen og Torfing 2011, s. 20).

Innovationsbegrebet

Begrebet innovation bygger på præmissen om, at der er noget i den eksisterende verden, som kan forbedres og laves om. Og ønsket om forbedring bygger på en forudsætning om, at der er en positivitet omkring det nye i sammenligning med det gamle (Paulsen 2012, s. 16). Innovationsbegrebet blev første gang, så vidt vides, introduceret af den østrigske økonom Joseph Schumpeter, som ”en nyskabelse der tilvejebringer økonomisk værdi” (Darsø 2013, s. 25). Værdien i Schumpeters definition er økonomisk, men den danske innovationsforsker Lotte Darsø argumenterer for, at innovation i dag skal tænkes mere bredt ved også at inkludere menneskelige, sociale, globale og bæredygtige perspektiver (Darsø 2013, s. 26). Dog pointerer lektor ved Allborg Universitet Tatiana Chemi:

”Er innovationen forstået som noget nyt med en ekstra værdi, skal man som organisation være klar over, hvilken værdi man repræsenterer: En økonomisk, en ideologisk, en social, en økologisk, en strukturel værdi?” (Chemi 2011).

Dette leder os frem til en af udfordringerne, som der er ved at bruge begrebet innovation på social- og sundhedsskolerne. Vi havde i 2014 et praksissamarbejde med en af de danske social- og sundhedsskoler, hvor vi skulle observere deres innovationsundervisning på et efteruddannelseskursus for social- og sundhedsassistenter med minimum to års erhvervserfaring. Flere af assistenterne var skeptiske over for innovationsundervisningen, hvor de blandt andet ytrede: ”Innovation er det ikke bare et andet ord for nedskæringer”, og ”Innovation er et fedt koncept, men det kan i sidste ende koste mig jobbet”. Det første citat tager afsæt i, at den offentlige sektor er økonomisk presset, hvorfor assistenten forbinder nye tiltag, som nye måder kommunerne kan spare penge på. Det andet citat udspringer af, at assistenterne på kurset skulle lave et innovativt projekt, hvis mål var via implementering at løse et problem på deres arbejdsplads. Som evalueringsform på kurset produktudviklede assistenterne, og som denne assistent argumenterer for, så synes der at være en udfordring forbundet derved i forhold til, at hvis hun finder på ny velfærdsteknologi, så kan det være hendes arbejde bliver overflødig. På denne måde synes der at være et modsætningsforhold mellem udvikling af velfærdsteknologi og fastholdelsen af de varme hænder.

Generelt blev innovation forbundet med at produktudvikle på kurset, hvilket leder frem mod at innovationen har en økonomisk værdi. I den innovationspædagogiske praksis, som vi observerede, hvor der er tale om offentlige ansatte, er det måske ikke hensigtsmæssigt at tale om innovation, idet begrebet lægger sig op af en teknokapitalistisk forståelse. Jævnfør Undervisningsministeriets anbefalinger i rapporten ’Kompetencer til social innovation’, så er det ikke et mål, at assistenterne skal produktudvikle, men i stedet har de fem tilstræbellesværdige egenskaber, som, de mener, er afgørende for realiseringen af social innovation:

- Refleksion over social praksis med afsæt i faglig viden
- Kreativitet til at finde på nye ideer
- Mod til at stole på egen faglighed og præsentere et forslag til forandring
- Argumentationsevne til at overbevise om, at forslaget gennemføres
- Samarbejdsevne, der sikrer lytning, omstilling og videndeling

Vi vil derfor diskutere, om det i virkeligheden er innovation, som er den ønskede kompetence hos social- og sundhedsassistenterne, eller om man med fordel kunne tage udgangspunkt i et kreativitetsbegreb i stedet for.

Kreativitet vs. Innovation

Begreberne innovation og kreativitet bruges nærmest synonymt og med professor Teresa Amabile's definition af kreativitet som, ”*frembringelsen af noget nyt og meningsfuldt eller værdifuldt*” (Klausen 2012, s. 239), så defineres de næsten også ens. Tatiana Chemi opdeler de to begreber forskelligt:

”Fantasi og kreativitet ses ofte som noget, der fortrinsvist handler om at få og bearbejde nye idéer konceptuelt, mens innovation og entrepreneurskab primært handler om at føre idéerne ud i livet” (Chemi 2011).

Dette understøttes af lektor ved Aalborg Universitet Birthe Lund, som beskriver forskellen på kreativitet og innovation, som:

”Evnen til at danne forestillinger, tænke anderledes og kombinere kendte elementer på nye måder forbinder vi med det kreative individ, og den ligger bag mange opfindelser og ideologisk nytænkning, mens evnen til at udnytte og realisere, hvordan opfindelser, ideer og nye organisationsformer kan finde anvendelse og udbredelse, tilskrives innovatøren” (Lund 2011, s. 84).

Disse citater opdeler kreativitet og innovation, som to forskellige begreber. Tydeligst er det, at innovation forbindes med at udnytte og realisere ideer eller opfindelser, hvorimod kreativitet er forbundet med at tænke anderledes og få nye ideer, som så kan realiseres gennem innovatøren. Forskellen på at være kreativ og innovativ er vigtig at skelne imellem, da innovation og det at kunne markedsføre og udbrede et produkt ikke henvender sig til social- og sundhedsassistenternes praksis. Social- og sundhedsassistenternes primære opgave er pleje og omsorg af borgeren, hvorfor kreativitet er en egenskab, som bedre kan oversættes til deres praksis. Det kunne ske med afsæt i de egenskaber, som Undervisningsministeriets rapport præsenterer, så værdien ikke er økonomisk, men social.

Afslutningsvis vil vi på den baggrund lægge op til diskussion om, hvorvidt det i praksis ikke er kreativitet, som er den ønskede egenskab, som skal udvikles hos social- og sundhedsassistenterne. Da udtalelserne fra de to assistenter beskriver, at innovation kan associeres med nedskæringer eller velfærdsteknologi, hvilket er en udfordring i forhold til den innovationspædagogiske praksis, man fører i dag.

Referencer

Chemi, Tatiana (2011): **Innovation**. Lokaliseret d. 7/5 2015 på: <http://www.blivklog.dk/Teri/Innovation.aspx>

Darsø, Lotte (2013): **Innovationspædagogik. Kunsten at fremelske innovationskompetence**. 1. udgave, Samfundslitteratur.

Klausen, Søren Harnow (2012): **Hvad er innovation?** I: *Innovation og læring – filosofiske og kritiske perspektiver*. Aalborg Universitetsforlag 2012, 1.udgave (235-256).

Kommunernes Landsforening (2010): **Nye ældre, nye muligheder**. Kommuneforlaget A/S, København S.

Lund, Birthe (2011): **Hvordan udfordrer innovationspolitikker uddannelsessystemet og etablerede dannelsesidealer**. I: *Didaktikk i Norden (2011)*. red./ Jorunn H. Midsundstad; Tobias Werler. 1. udgave, Portal Forlag (81-99).

New Insight A/S (2013): **Kompetencer til social innovation – udvikling af kompetencer til social innovation hos pædagogiske assistenter og social – og sundhedsassistenter**. Lokaliseret d. 31/3 2015 på: <http://www.uvm.dk/~media/UVM/Filer/Udd/Erhverv/PDF13/130501%20Social%20innovation.pdf>

Statsministeriet (2006): **Fremgang, fornyelse og tryghed - Strategi for Danmark i den globale økonomi – de vigtigste initiativer**. Lokaliseret d. 1/12 2014 på: http://www.stm.dk/multimedia/Fremgang_fornyelse_og_tryghed.pdf

Sørensen, Eva; Torfing, Jacob (2011): **Samarbejdsdrevet innovation i den offentlige sektor**. I: *Samarbejdsdrevet innovation i den offentlige sektor*. Jurist – og Økonomiforbundets Forlag 2011, 1. udgave, 1. oplag (19-37).